Obnova pomníku obětem světových válek v Křeslicích

Záměr

Jako občan Křeslic zajímající se o historii jsem přivítal bod z jednání zastupitelstva na začátku roku 2025 - zastupitelstvem schválený záměr o podání žádosti na dotaci pro renovaci pietního místa v Křeslicích - kamenného pomníku obětem světových válek nacházejícím se na rohu ulice Štychova a Na Rovině. Na tomto jednání, kterého jsem se zúčastnil, předložil starosta Kozel také první vizualizaci možné revitalizace pomníku. Na tento bod jednání pak navazovalo jednání zastupitelstva z března tohoto roku, kde po přidělení dotace na renovaci byl starostou představen 2.návrh obnovy tohoto pomníku a posléze jednání zastupitelstva v červnu tohoto roku, kde byl opět starostou představen 3. návrh.

Pojďme se ale nyní vrátit na začátek vzniku tohoto pomníku, kdy na schůzi místní organizace Československé sociálně demokratické strany dělnické v dubnu 1921 bylo usneseno, aby si místní křeslické zastupitelstvo vzalo za úkol vybudovat pomník padlým ve světové válce. Pomník byl pak odhalen v srpnu roku 1922 a uváděl 11 jmen padlých z Křeslic.

Fotografie- původní vzhled

Z dobové fotografie si můžeme udělat představu jak pomník vypadal. Fotografie dokumentující událost odhalení pomníku, kterou obci daroval Jarloslav Lebeda, je nyní uchována na místním úřadě.

Odhalení pomníku padlých v Praze Křeslicích 20. 8. 1922. Hovoří legionář A. Novák. Místní úřad Praha Křeslice

Na fotografiii je vidět pana Antonína Nováka, pronášejícího slavnostní projev při odhalení pomníku. Kapitán legií Antonín Novák byl před válkou učitel a aktivní sokol a jako 25-letý byl mobilizován k pražskému 28. pěšímu pluku (nazývanému „ Pražské děti“ s ohledem na doplňovací obvod tohoto pluku), ale již v srpnu 1914 byl v Haliči zajat. V květnu 1916 se hlásí do československého vojska – legií a byl zařazen do 2. čs. střeleckého pluku (později s čestným názvem Jiřího z Poděbrad). Bojů s bolševiky se účastnil s 1. čs. záložním plukem a v srpnu 1918 byl raněn do prsou u města Samara. V hodnosti kapitána pak nakonec působil jako velitel 9. transportu ruských legiií z Vladivostoku na japonské lodi Karači Maru, se kterým se v prosinci 2019 vrátil zpět do vlasti. Ve 20. letech pak byl odborným učitelem při měšťance v Uhříněvsi a později Velkých Popovicích.

Za hovořícím Antonínem Novákem je pak zachycena tehdejší podoba pomníku. V horní části je reliéf Sdruženého znaku odboje. Zajímavostí je, že tento znak byl prozatímně používán jako symbolika nového československého státu společně s malým státním znakem až do 30.3.1920, kdy Národní shromáždění republiky Československé schvaluje zákon č.252/1920 o státních znacích (vlajce a pečeti). Sdružený znak odboje byl pak dále využíván např. Hradní stráží nebo Československou obcí legionářskou a je znám i pod označením „legionářský znak“.

Sdružený znak odboje (viz obrázek vlevo) se poprvé objevil u legií v roce 1918 ve Francii odkud se na přelomu let 1918 a 1919 rozšířil do československého vojska v Rusku a Itálii.

Z pomníku v Křeslicích byl tento znak s největší pravděpodobností odstraněn za protektorátu (kombinuje symboly Čech, Moravy, Slezska a Slovenska) a již nebyl po konci války obnoven, nicméně stopy po reliéfu jsou na pomníku stále zřetelné.

Po konci 2. Světové války byla na pomník umístněna deska připomínající oběť nacismu Josefa Štycha.

Renovace

Na zasedání zastupitelstva v březnu tohoto roku byl představen 2. návrh starosty a zahájena diskuse zastupitelstva k obnově pomníku. Zásluhou zastupitelky paní Frollové byl předložen a schválen protinávrh, obsahující obnovu pomníku s respektem k původnímu vzhledu, tedy i s reliéfem tzv. „legionářského znaku“ v horní části pomníku.

Na následujícím zastupitelstvu v červnu 2026 předložil starosta Kozel 3. návrh vizualizace pomníku.

Stejně jako paní Frollová v dalším jejím protinávrhu, předloženém na tomto červnovém zastupitelstvu, plně zastávám názor, že návrh obnovy pomníku by měl odpovídat vzhledu v době vzniku, tedy s uvedeným reliéfem Sdruženého znaku odboje, bez barevných (!!) „vylepšení“ jak tohoto znaku tak i věnce dole u paty pomníku a bez dodatečně umístěných černých leštěných žulových sloupků s „žulovými lampami“ (!!) krematoriálního stylu, jak tento 3. návrh vizualizace pomníku uváděl.

Bohužel, finální podoba obnovy pomníku nebyla na tomto zastupitelstvu č.3/2026, konaném 15.6. resp. 1.7.2026 projednána a dle zápisu zveřejněném k 1.9.2026 bylo projednání tohoto bodu odloženo.

Inspiraci pro dobře provedenou renovaci (nejenom renovaci, ale i komunikaci obce při obnově pomníku k občanům) by mohlo křeslické zastupitelstvo najít nedaleko - v obnoveném pomníku padlých v Dobřejovicích (viz foto vlevo), který byl původně odhalen také v roce 1922, o 3 měsíce dříve než pomník v Křeslicích.

Dobřejovický pomník s reliéfem francouzského legionáře má právě v horní části nově vytesaný Sdružený znak odboje, tedy tak, jak byl proveden na pomníku v době jeho odhalení.

Martin Jelínek, září 2026

S použitím materiálů

- Historie Křeslic. PhDr Jiří Bartoň., Praha 1994; ÚMČ Křeslice [on line]

- Československá obec legionářská. Seznam legionářů: Krev legionáře [on line]

- Evakuácia československých legií z Ruska a jej medzinárodna dimenzia. L. Štollmanová. Bakalářská práce. MU Brno 2023 [on line]

- Československé legie 1914-1920. Katalog k výstavě. Praha 2019

- oficiální stránky obce Dobřejovice, oficiální web Československé obce legionářské [on line]